Natuurwaardenonderzoek
Bestemmingsplangebied Ravel

Gemeente Amsterdam
Dienst Ruimtelijke Ordening

A. Blokker
Beleidsteam Stad

December 2014

Inhoud

1. Samenvatting en conclusies 3
2. Inleiding 4
3. Kaders 5
4. Inventarisatie 9
5. Consequenties Natuurbeschermingswet en Flora- en faunawet en conclusie 12

1. Samenvatting en conclusies

Voor bestemmingsplangebied Ravel (Zuidas) zijn een aantal ruimtelijke ontwikkelingen gepland. Deze ontwikkelingen voorzien voornamelijk in de sloop- en nieuwbouw van de aanwezige bebouwing en de kap van een aantal bomenrijen. Voor het onderzoeksgebied is een natuurwaardenonderzoek opgesteld om de status van het gebied te inventariseren en om vast te stellen welke beschermde plant- en diersoorten voorkomen en welke soorten kunnen worden verwacht.
In dit onderzoek is dus nagegaan of vanuit de Flora- en faunawet consequenties zijn voor het onderzoeksgebied en met welke soorten er rekening moet worden gehouden bij toekomstige ruimtelijke ingrepen.

- Hierbij is bijvoorbeeld gekeken naar potentiële verblijfplaatsen van vleermuizen. Een deel van de huidig aanwezige bebouwing en de te kappen bomen in de huidig aanwezige groenstroken betreft namelijk een geschikt biotoop voor vleermuizen. Tevens betreffen deze bomen en het aangrenzende groen een geschikte foerageerbiotoop en vliegroute voor vleermuizen. Om daadwerkelijk vast te kunnen stellen of vleermuizen op de daarvoor geschikt geachte locaties in het onderzoeksgebied voorkomen is een vleermuisonderzoek uitgevoerd conform het *Vleermuisprotocol van 2013. Hieruit is gebleken dat de meest noordelijke groenstrook in het plangebied wordt gebruikt als foerageergebied en als vliegroute.
  Verblijfplaatsen in bomen en gebouwen zijn niet aangetroffen.
  Voor het aantasten van de functionaliteit van de verblijfplaatsen (vliegroute en foerageergebied) dient een ontheffing te worden aangevraagd op grond van art. 11 uit de Flora- en faunawet.

- Tevens is gekeken naar verblijfplaatsen van vogels waarvan het nest het gehele jaar rond is beschermd en de nesten van algemene broedvogels. In het onderzoeksgebied zijn geen nesten waargenomen van vogels waarvan het nest het gehele jaar rond is beschermd. In het onderzoeksgebied is wel één nest van een kraai waargenomen. Dit nest is, mits in gebruik, slechts in de broedperiode (maart- augustus) beschermd.

- In het onderzoeksgebied zijn geen beschermde plantensoorten waargenomen.
- In het onderzoeksgebied zijn geen beschermde vissen en amfibieën aangetroffen.

Verder bevindt het onderzoeksgebied zich niet in de nabije omgeving van een Natura-2000 gebied. Het is echter wel gelegen in de Hoofdgroenstructuur.

2. Inleiding

Het project
Voor onderzoeksgebied Ravel zijn een aantal ruimtelijke ontwikkelingen gepland. Deze ontwikkelingen voorzien voornamelijk in de sloop- en nieuwbouw van een aantal gebouwen en de verwijdering van een aantal huidig aanwezige groenstroken. In dit natuurwaardenonderzoek is onderzocht welke consequenties de Natuurbeschermingswet en de Flora- en faunawet hebben voor de uitvoering van de geplande werkzaamheden binnen dit onderzoeksgebied.

Werkwijze
Deze toets behandelt eerst de wettelijke en beleidskaders. Daarna volgt een beschrijving van het onderzoeksgebied en de soorten die er voorkomen dan wel verwacht kunnen worden. Op 08-06, 09-06, 15-06, 10-07, 24-08 en 20-09 is veldonderzoek verricht in het onderzoeksgebied.

Eerder onderzoek en bestaande gegevens
Gegevens over het voorkomen van soorten worden sinds 1990 bijgehouden in de 'Ecologische Atlas Amsterdam'. De grotere groengebieden zijn regelmatig geïnventariseerd, ook in de directe omgeving van de Gemeente Amsterdam. De soortgroepen waarvan de gegevens zijn bijgehouden zijn zoogdieren, broedvogels, reptielen, amfibieën, vissen, kreeftachtigen, dagvlinders, sprinkhanen, krekels en libellen. Bij een gemeente breed onderzoek naar mussenkolonies in 2004 en 2005 zijn in het betreffende onderzoeksgebied geen mussenkolonies waargenomen. Tijdens de inventarisaties zijn geen nieuwe mussenkolonies gevonden.
Recente presentaties van inventarisaties van beschermde soorten zijn te vinden op http://www.flora-fauna.amsterdam.nl.
Tevens is de Nationale Databak Flora en Fauna (NDFF) geraadpleegd.
Verder zijn de volgende rapporten geraadpleegd:

- Natuurtoets Ravel/Parkrand, 2010;
- Onderzoek beschermde flora- en fauna Zuidas, 2013.

Het onderzoeksgebied
Het onderzoeksgebied ligt in stadsdeel Zuid en maakt deel uit van de Zuidas. Globaal wordt het onderzoeksgebied begrensd door de De Boelelaan, de A. Vivaldistraat, de A10 en de Beethovenstraat. Zie de onderstaande afbeeldingen voor de huidige en de toekomstige situatie van het onderzoeksgebied.

Huidige situatie onderzoeksgebied Ravel

Toekomstige situatie onderzoeksgebied Ravel

3. Kaders

3.1 Wettelijk kader algemeen

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op mogelijke toepasbaarheid van het vigerende natuurbeleid in onderzoeksgebied Ravel. Het gaat dan vooral over de toepassing van de twee richtlijnen van het Europese natuurbeleid; de Habitat- en de Vogelrichtlijn en relevante relaties met de Flora- en faunawet, welke in 2002 van kracht is geworden. Het onderzoeksgebied wordt niet gerekend tot de door het rijk aangewezen Habitat- en Vogelrichtlijngebieden. Toetsing aan het natuurbeleid vindt in dit rapport derhalve plaats aan de hand van de in de Flora- en faunawet opgenomen planten- en diersoorten en alle rode lijst soorten.

Gebiedsbescherming - Natuurbeschermingswet 1998 (Natura 2000)

Het onderzoeksgebied maakt geen deel uit van de Europese ecologische hoofdstructuur (Natura 2000). Vogelrichtlijngebieden of Speciale Beschermingszones zoals bedoeld in de Europese Vogelrichtlijn (nu geïmplementeerd in de Natuurbeschermingswet 1998) en Habitatrichtlijngebieden liggen niet in de nabijheid van het onderzoeksgebied. Negatieve effecten op deze gebieden zijn dan ook niet te verwachten.

Soortbescherming - Flora- en faunawet:

Artikel 2 behandelt de algemene, voor iedereen geldende zorgplicht, voor alle in het wild levende dieren, inclusief hun leefomgeving en voor alle planten en hun groeiplaats. Lid 2 stelt dat handelingen waarvan redelijkerwijs kan worden aangenomen dat men de nadelige gevolgen voor de natuur kan weten of vermoeden, voorkomen moeten worden. Voor zover die gevolgen niet voorkomen kunnen worden moeten de effecten van die handelingen worden beperkt of ongedaan gemaakt.

Artikelen 8 tot en met 13 zijn verbodsbepalingen waarin de mogelijk nadelige handelingen worden genoemd. Het betreft zowel evident nadelige handelingen, zoals vernielen van nesten, als indirect nadelige handelingen, zoals aantasting van de leefomstandigheden, verstoring of verontrusting.

Par. 1	*Bepalingen betreffende planten op hun groeiplaats*
art. 8	Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse soort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
Par. 2	*Bepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving*
art. 9	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
art. 10	Het is verboden dieren behorende tot een beschermde inheemse soort opzettelijk te verontrusten.
art. 11	Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren behorende tot een beschermde inheemse soort te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
art. 12	Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.
art. 13	Het is verboden planten of producten van planten, of dieren (...) behorende tot een beschermde inheemse of beschermde uitheemse plantensoort onderscheidenlijk een beschermde inheemse of beschermde uitheemse diersoort (...) te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren (...) of onder zich te hebben.

Artikel 75 gaat over de mogelijkheden van vrijstelling of ontheffing. Op grond van artikel 75, lid 5, van de Flora- en faunawet worden ontheffingen slechts verleend wanneer geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort. Op grond van artikel 75, lid 6, aanhef en onder c, wordt in het geval van soorten die zijn opgenomen op bijlage IV van de EU-Habitatrichtlijn, ontheffing slechts verleend wanneer, naast de voorwaarde dat geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort, geen andere bevredigende oplossing bestaat en met het oog op andere, bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen, belangen.

Voor een ontheffingsaanvraag voor de soorten uit tabel 3 en voor vogels is een uitgebreide toets nodig. Deze bevat de volgende drie criteria:

- er is geen andere bevredigende oplossing;
- er is een dwingende reden van groot openbaar belang;
- doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

Als het gaat om een ontheffingsaanvraag in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling wordt ook getoetst op het criterium:

- de werkzaamheden moeten zodanig uitgevoerd worden dat sprake is van ‘zorgvuldig handelen’.

Ontheffing kan voor een periode van vijf jaar worden aangevraagd.
Aan de ontheffing kunnen voorwaarden worden verbonden die betrekking hebben op mitigerende maatregelen of compensatie.

De Flora- en faunawet onderscheidt drie beschermingsregimes en niet beschermde soorten. Voor vogels geldt een apart regiem. Globaal is de betekenis als volgt:

Tabel 1	Algemene soorten	Een ontheffingsaanvraag is niet nodig bij bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkelingen
Tabel 2	Overige soorten	Een ontheffingsaanvraag is niet nodig bij bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkelingen, mits er voor de uitgevoerde activiteiten een gedragscode is afgesproken met het voormalig Ministerie van LNV
Tabel 3	Soorten bijlage IV Habitatrichtlijn/Bijlage 1 AMvB	Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als ruimtelijke ontwikkeling geldt voor soorten in tabel 3 geen vrijstelling. Ook niet op basis van een gedragscode.
	Vogels	De nesten van vogels zijn gedurende het broedseizoen beschermd. Als de werkzaamheden echter buiten het broedseizoen plaatsvinden is er geen ontheffing nodig, voor soorten met ‘vaste rust- of verblijfplaatsen’, zoals verschillende soorten roofvogels en uilen is het hele jaar een ontheffing nodig
	Niet beschermde soorten	Voor alle soorten geldt de zorgplicht; Deze zorgplicht houdt in dat nadelige gevolgen voor flora en fauna zoveel mogelijk moet voorkomen. De zorgplicht geldt voor iedereen en voor alle planten en dieren, beschermd of niet. Bij beschermde planten of dieren geldt de zorgplicht ook als er een ontheffing of vrijstelling is verleend.

Bestendig beheer en onderhoud wil zeggen, dat de activiteiten bestaan uit de *voortzetting* van een praktijk die is gericht op behoud van de bestaande situatie

3.2 Beleidskader

Ecologische Hoofdstructuur: Rijks- en Provinciaal beleid

De (P)EHS is een belangrijk middel om de hoofddoelstelling van het natuurbeleid te bereiken: natuur en landschap behouden, versterken en ontwikkelen, als essentiële bijdrage aan een leefbaar Nederland en een duurzame samenleving. De EHS moet er onder meer toe bijdragen dat afspraken over het behoud en het herstel van biodiversiteit worden nagekomen. De Provincie heeft de EHS-opgave verder uitgewerkt. Bij kwantitatieve of kwalitatieve aantasting van de (P)EHS dient volgens in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte vastgelegde regels gecompenseerd te worden. Het onderzoeksgebied bevindt zich niet in de EHS.

Hoofdgroenstructuur: gemeentelijk beleid

In de structuurvisie van de gemeente Amsterdam wordt een aantal groengebieden planologisch beschermd. Functiewijzigingen zijn mogelijk en moeten aan een toetsingscommissie worden voorgelegd. Het onderzoeksgebied bevindt zich deels in de Hoofdgroenstructuur (HGS).

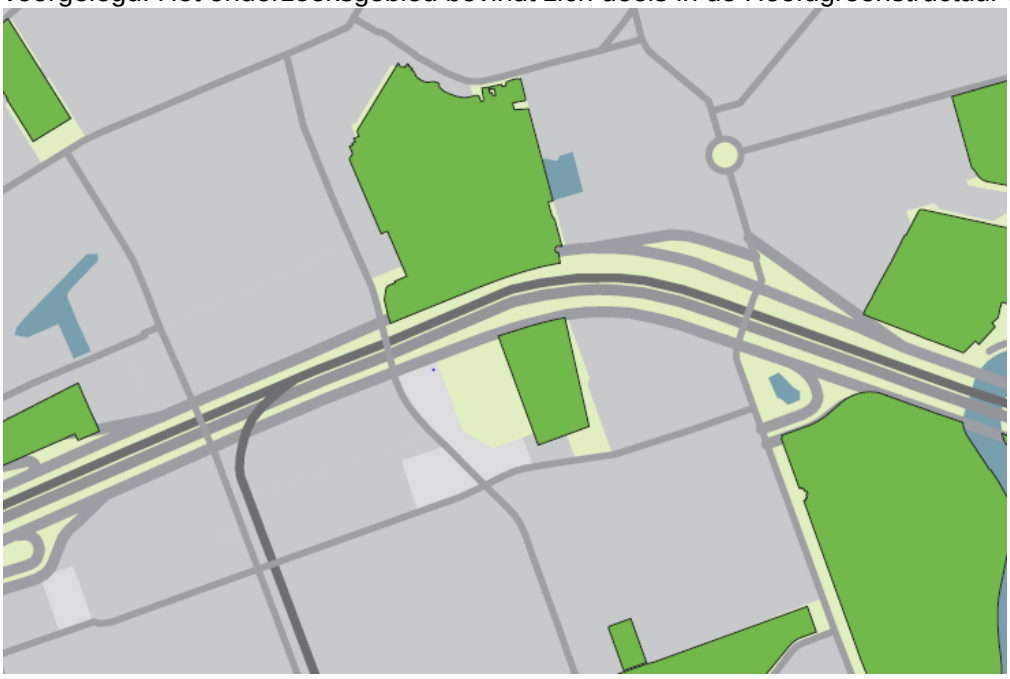

Overzichtskaart Hoofdgroenstructuur (Structuurvisie Amsterdam)

Stadsdeel Zuid heeft een advies aanvraag ingediend bij de Technisch Adviescommissie Hoofdgroenstructuur (TAC). De TAC heeft positief geadviseerd op de geplande ontwikkelingen.

Soorten van de Rode Lijsten

Eens per tien jaar worden er door het rijk Rode Lijsten opgesteld (een vorm van beleid). Hierop komen soorten die om verschillende redenen sterk achteruitgaan. Voor het Ministerie van ELI zijn de rode lijsten mede richtinggevend voor het te voeren natuurbeleid. Het Ministerie stimuleert dat bij bescherming en beheer van gebieden rekening wordt gehouden met de Rode Lijstsoorten, en dat zo nodig en zo mogelijk aanvullende soortgerichte maatregelen zullen worden genomen. Er zijn geen soorten van de rode lijst waargenomen in het onderzoeksgebied.

Gedragscode Amsterdam
Begin 2010 is de ‘Amsterdamse gedragscode’ goedgekeurd door het voormalige ministerie van LNV. De gedragscode is geldig vanaf 18 december 2009 tot en met 18 december 2014. In de gedragscode zijn voorzorgsmaatregelen beschreven die erop gericht zijn de gunstige staat van instandhouding van beschermde soorten die binnen haar gemeentegrenzen voorkomen, bij het uitvoeren van werkzaamheden te handhaven dan wel te versterken. De gedragscode kan worden toegepast bij bestendig beheer en onderhoud. Voor soorten uit Tabel 2 en deels Tabel 3 is bij naleving van de gedragscode geen ontheffing van de Flora- en faunawet nodig.

Onderzoeksgebied Ravel conflicteert niet met het bovenstaande beleid.

4. Inventarisatie

Voor het natuurwaardenonderzoek is gebruik gemaakt van actuele flora- en faunagegevens uit de Ecologische Atlas van Amsterdam, de NDFF en kennis van de locatie. Een veldverkenning heeft plaatsgevonden op 08-06, 09-06, 15-06, 10-07, 24-08 en 20-09.

Vleermuisonderzoek
Vleermuizen worden geïnventariseerd door middel van een zogenaamde batdetector, de Dienst Ruimtelijke Ordening (DRO) werkt standaard met de Petterson D240x. Met deze batdetector kunnen de ultrasone geluiden die vleermuizen in vlucht gebruiken om te jagen en zich te oriënteren hoorbaar gemaakt worden voor het menselijk oor. Aan de hand van de klank en de frequentie kan men bepalen welke soort vleermuis het betreft en welk gedrag deze vertoont.

De inventarisaties zijn uitgevoerd op de volgende data en onder geschikte weersomstandigheden:

Datum	Temperatuur °C	Windkracht Beaufort	Resultaten
08-06-2014	16	3	Enkele foeragerende gewone dwergvleermuizen aan de noordzijde van het onderzoeksgebied.
10-07-2014	11	3	Enkele foeragerende gewone dwergvleermuizen aan de noordzijde van het onderzoeksgebied.
24-08-2014	12	2	Meerdere foeragerende gewone en ruige dwergvleermuizen, waarneming van een vliegroute en waarneming van enkele baltsende vleermuizen in vlucht.
20-09-2014	13	3	Meerdere foeragerende gewone en ruige dwergvleermuizen, waarneming van een vliegroute en waarneming van enkele baltsende vleermuizen in vlucht.

Hierbij is extra aandacht besteed aan de bomen waar natuurlijke holtes in voorkomen en de huidig aanwezige bebouwing.

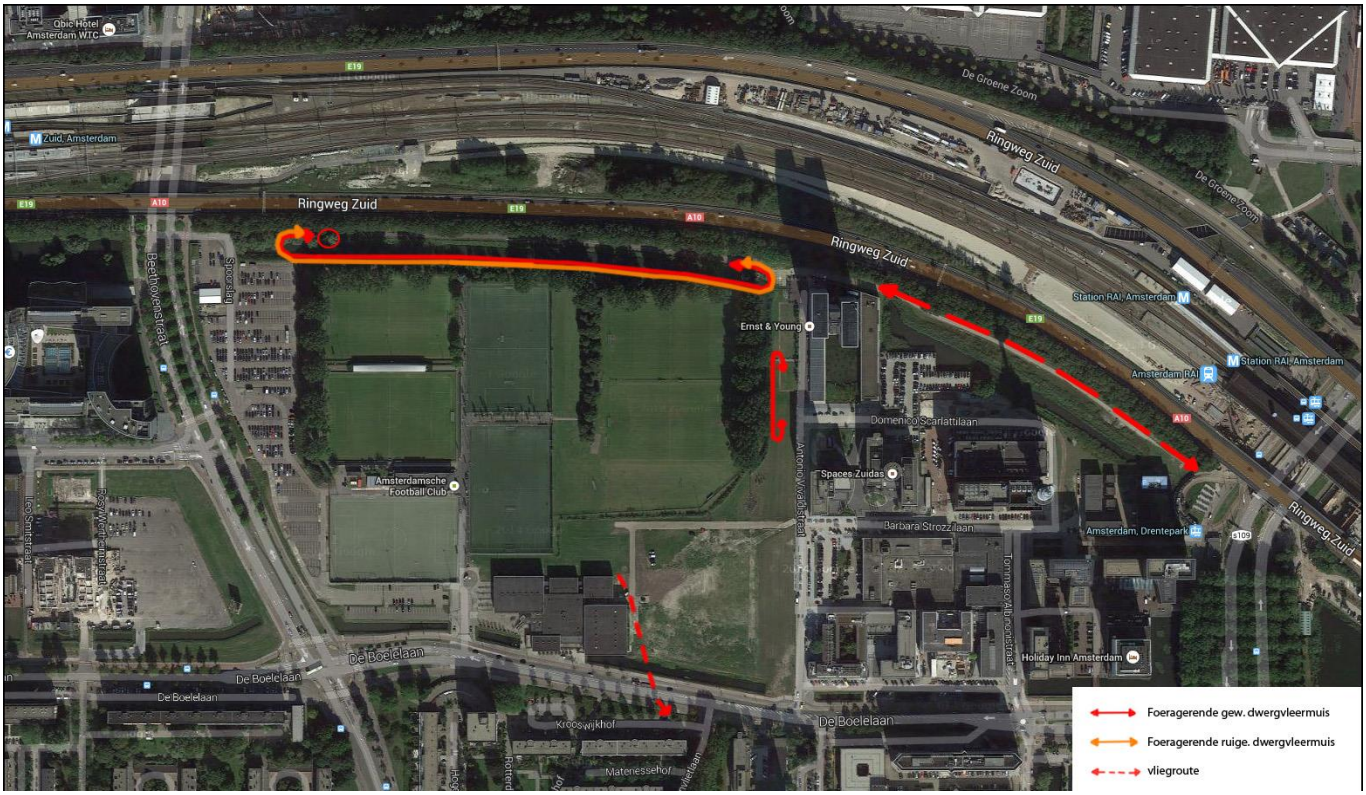

Het groen aan de noordzijde van het plangebied wordt gebruikt als vliegroute en als foerageergebied. Verder zijn er geen verblijfplaatsen (zomer-, kraam-, paar-, winter) in de bomen en de gebouwen aangetroffen.

Aangetroffen vogelsoorten

In het gehele onderzoeksgebied zijn geen jaarrond beschermde nesten van vogels aangetroffen.
In het onderzoeksgebied is wel één nest van een zwarte kraai waargenomen. Dit nest is, mits in gebruik, slechts in de broedperiode (maart- augustus) beschermd. Zie de onderstaande afbeelding voor de locatie van het nest.

Locatie van het kraaiennest

Aangetroffen vissen- en amfibieën

In de waterpartijen/oevers van het onderzoeksgebied zijn geen vissen en amfibieën aangetroffen. Tijdens het visonderzoek bleek dat het water zeer zuurstofarm is (door onverteerde bladresten op de bodem) waardoor het niet geschikt is voor vissen en amfibieën.

5. Consequenties Natuurbeschermingswet, Flora- en faunawet en Amsterdams ecologisch beleid

5.1 Gebiedsbescherming

Het onderzoeksgebied bevindt zich buiten de Speciale Beschermingszones. De Botshol is het dichtstbijzijnde gebied met deze status en bevindt zich op +/- 16 km afstand. Zie het onderstaande kaartje voor de locatie van de Botshol.

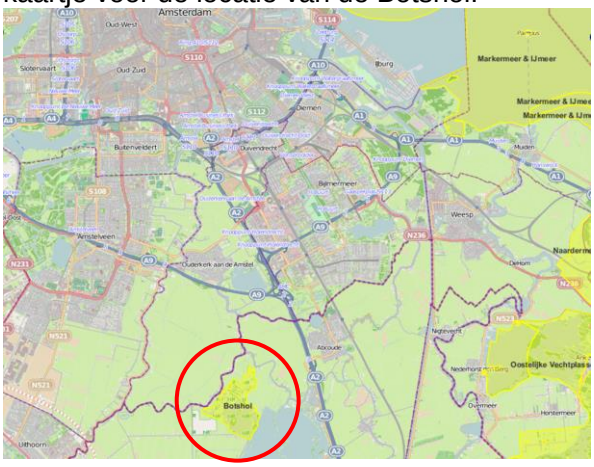

Locatie Botshol

Externe werking van het plan op dit Natura2000 is niet aannemelijk.
Omdat het onderzoeksgebied niet in de beschermde gebieden is gesitueerd, heeft de Natuurbeschermingswet hiervoor verder geen consequenties.

5.2 Soortbescherming

Zoogdieren

De vleermuis is een Europees beschermde soort (Tabel 3, bijlage IV, Habitatrichtlijn), wat inhoudt dat ruimtelijke ontwikkelingen geen negatieve effecten mogen hebben op de mogelijk aanwezige vleermuispopulaties in het onderzoeksgebied. Uit het uitgevoerde vleermuisonderzoek is gebleken dat de meest noordelijke groenstrook in het plangebied wordt gebruikt als vliegroute en als foerageergebied. Verblijfplaatsen in bomen en gebouwen zijn niet aangetroffen.
In combinatie met toekomstige ontwikkelingen van het Zuidasdok verdwijnt in de toekomst al het huidig aanwezige groen wat momenteel onderdeel is van de hiervoor genoemde verblijfplaatsen (vliegroute en foerageergebied). De functionaliteit hiervan wordt daarmee aangetast en daarom dient een ontheffing te worden aangevraagd op grond van art. 11 uit de Flora- en faunawet.
Voor de aanvraag moet een mitigatieplan worden opgesteld en dienen op voorhand compenserende maatregelen te worden uitgevoerd. Hierbij kan worden gedacht aan versterking van groenstructuren in de omgeving. Deze maatregelen moeten aantoonbaar functioneren vóórdat het huidig functionerende groen wordt verwijderd.

Voor de grondgebonden zoogdieren: mol, egel, konijn en bosmuis geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkeling. Hierbij is echter wel de zorgplicht van toepassing. Het is noodzakelijk dat er bij de grond, kap- en snoeiwerkzaamheden rekening wordt gehouden met de werkrichting;

- Werk bij voorkeur in één richting, zo wordt een vluchtmogelijkheid geboden aan de grondgebonden zoogdieren. Het kap- en snoeimateriaal kan worden opgehoopt aan de grens van het werkterrein, hierin vinden de zoogdieren een veilig onderkomen.

Bovenstaande is conform regels uit Amsterdamse Gedragscode Flora- en faunawet (te vinden op http://www.amsterdam.nl/toerisme-vrije-tijd/groen-natuur/ecologie/flora-fauna/)

Broedvogels

Voor het aangetroffen nest van de zwarte kraai geldt dat deze gedurende de broedtijd (maart-september) is beschermd maar daarbuiten niet.
Ontheffing voor broedende vogels wordt niet verleend, omdat het in de regel goed mogelijk is om verontrusting in het broedseizoen te voorkomen. Let hierbij op dat de 'broedperiode' slechts een indicatie betreft.
Voor de verwijdering van het overige groen (en voornamelijk het compacte groen) geldt dat de periode oktober-maart zich daar het beste voor leent. Dan is (bijna) met zekerheid te zeggen dat hier geen broedende vogels in aanwezig zijn, zodoende wordt voldaan aan de zorgplicht.

Zorgplicht

Voor alle soorten, ook niet-beschermde, geldt de zorgplicht. Dat betekent dat door zorgvuldig te werken zoveel mogelijk schade aan diersoorten moet worden voorkomen.

Conclusie

Uit het vleermuisonderzoek is gebleken dat de groenstrook aan de noordzijde van het plangebied wordt gebruikt als vliegroute en als foerageergebied. Voor het aantasten van de functionaliteit van deze verblijfplaatsen dient een ontheffing te worden aangevraagd op basis van art. 11 uit de Flora- en faunawet.
Verder is een nest van een zwarte kraai waargenomen. Dit nest is, mits in gebruik, slechts in de broedperiode (maart- augustus) beschermd.
Overige soorten (vissen, reptielen, amfibieën, planten) zijn niet waargenomen.